

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.10.1963, sp. zn. 4 Cz 19/63, ECLI:CZ:NS:1963:4.CZ.19.1963.1

Číslo: 21/1964

Právní věta: Pre žalobu, ktorou sa (§ 152 odst. 1 a 2 obč. zák.) domáha vlastník, vydania vecí, je zákl. predpokladom, aby žalobca preukázal, že je vlastníkom vecí, o ktoré v konaní ide. Jednotlivé veci musia byť v rozsudku popísané tak, aby ich bolo možno presne identifikovať. Súd môže rozhodnúť iba o návrhu účastníkov. Ak žalobca dal žalovanej možnosť, aby sa zbavila povinnosti, ktorá jej bola uložená rozsudkom, iným plnením, s ktorým by žalobca bol ochotný sa spokojiť na miesto pôvodného plnenia a doložka tohto obsahu je zahrnutá aj do výroku rozsudku, môže oprávnený viesť exekúciu len pre plnenie, ktoré bolo predmetom tohto konania. V takom prípade sa súd obmedzí iba na zistenie, či je zmena v plnení záväzku daná do dispozície účastníka, ktorý ju navrhuje a či jej nebráni ust. § 36 obč. zák. V prípade však, že by sa žalobca domáhal náhr. plnenia v peniazoch pre prípad, že by pôvodné plnenie in natura nebolo možné, je povinnosťou súdov, aby skúmali nielen základ nároku, ale i jeho výšku.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.10.1963

Spisová značka: 4 Cz 19/63

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Vlastnické právo

Předpisy: 142/1950 Sb. § 149

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbirkový text rozhodnutí:

Č. 21/1964 sb. rozh.

Pre žalobu, ktorou sa podľa § 152 odst. 1 a 2 obč. zák. domáha vlastník, príp. držiteľ vydania vecí, je základným predpokladom, aby žalobca preukázal, že je vlastníkom, resp. oprávneným držiteľom vecí, o ktoré v konaní ide. Jednotlivé veci musia byť v rozsudku popísané tak, aby ich bolo možno presne identifikovať a odlíšiť od iných vecí tohože druhu (porovnaj § 434 o. s. p.).

Súd môže rozhodnúť, či už kladne alebo záporne, iba o návrhu účastníkov, nemôže však o svojej újme tento návrh meniť alebo opravovať.

Ak žalobca dal žalovanej možnosť, aby sa zbavila povinnosti, ktorá jej bola uložená rozsudkom, iným

plnením, s ktorým by žalobca bol ochotný sa spokojiť na miesto pôvodného plnenia a doložka tohto obsahu je zahrnutá aj do výroku rozsudku, môže oprávnený viesť exekúciu len pre plnenie, ktoré bolo predmetom tohto konania; dlžník by sa však mohol sprostíť záväzku plnením predmetu, k prijatiu ktorého na miesto pôvodného plnenia prejavil oprávnený ochotu, do tej doby, pokiaľ nebolo pôvodné plnenie vymožené celé. V takom prípade sa súd obmedzí iba na zistenie, či je zmena v plnení záväzku daná do dispozície účastníka, ktorý ju navrhuje a či jej nebráni ustanovenie § 36 obč. zák.; neskúma však či je náhradné plnenie primerané. V prípade však, že by sa žalobca domáhal náhradného plnenia v peniazoch pre prípad, že by pôvodné plnenie in natura nebolo možné, je pravda povinnosťou súdov, aby skúmali nielen základ žalobného nároku, ale zaoberali sa i jeho výškou. To znamená, že by sa museli zaoberať i otázkou, či toto náhradné plnenie je primerané.

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu z 30. októbra 1963, [4 Cz 19/63](#)).

V tomto konaní žalobca sa domáhal na žalovanej vydania týchto vecí do držby: lavička v cene 20é Kčs, sporák 400 Kčs, kuchyňský kredenc 1.000 Kčs, 3 stoličky 150 Kčs, otoman 200 Kčs, kuchyňský riad 300 Kčs, obraz v cene 500 Kčs, socha 200 Kčs, 30litrový hrniec 100 Kčs, nové dvere s rámom 500 Kčs a súdok na kapustu 200 Kčs, Tvrdil, že všetky tieto veci boli kúpené za trvania manželstva s dcérou žalovanej, ktorá zomrela 10. 12. 1960 a že teda polovica týchto vecí mu prináleží ako zákonné majetkové spoločenstvo vlastníckym právom a druhá polovina ako dedičovi zomrelej mu prináleží oprávnenou držbou. Pretože žalovaná odmietla tieto veci vydať, pričom tvrdí, že ich čiastočne kúpila a čiastočne dostala od zomrelej darom, navrhol, aby bola uznaná povinnou mu vydať do 15 dní pod exekúciou tieto veci s tým, že polovica ich patrí do konečného rozhodnutia do správy Štátneho notárstva v Čadci ako dedičstvo po jeho zomrelej manželke, alebo mu v tejto lehote zaplatiť pod exekúciou 1.875 Kčs a ďalších 1.875 Kčs zložiť do depozita Štátneho notárstva v Čadci.

Okresný súd v Čadci uznal žalovanú povinnou vydať žalobcovi do 15 dní pod exekúciou do držby všetky veci uvedené v návrhu rozsudku s tým, že polovina ich patrí do dedičstva po jeho zomrelej manželke, Ďalej bola uznaná povinnou zaplatiť žalobcovi 1.875 Kčs a zložiť do depozita štátneho notárstva ďalších 1.875 Kčs, všetko do 15 dní pod exekúciou v prípade, že v lehote 15 dní od právoplatnosti rozsudku nevydá tieto veci žalobcovi. Bola uznaná povinnou nahradiť žalobcovi do rúk Advokátskej poradni v Čadci trovy konania 805 Kčs.

V odvolacom konaní vzal žalobca žalobu späť, pokiaľ sa ňou domáhal vydania dvier a súdka na kapustu.

Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením priznal tomuto späťvzatiu účinnosť. Rozsudok okresného súdu, pokiaľ ním bola žalovaná uznaná povinnou vydať žalobcovi tieto veci v prípade, že by tak neučinila, zaplatiť mu čiastku vyššiu než 1.525 Kčs a do depozita Štátneho notárstva v Čadci zložiť ďalšiu čiastku vyššiu než 1,525 Kčs, bol zrušený a konanie ohľadne tejto časti žalobného nároku bolo zastavené. Ináč bol týmto uznesením rozsudok okresného súdu potvrdený a žalovaná uznaná povinnou nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania 241,20 Kčs.

Najvyšší súd rozhodol na sťažnosť pre porušenie zákona podanú predsedom Najvyššieho súdu, že uznesením krajského súdu, ktorým bola žalovaná uznaná povinnou vydať žalobcovi do držby lavičku, sporák, kuchyňský kredenc, otoman, kuchyňské náčinie, 3 stoličky, 30litrový hrniec, obraz a sochu s podstavcom, ďalej bolo zistené, že polovica týchto vecí patrí do dedičstva po manželke žalobca a bolo preto žalovanej uložené, aby zaplatila žalobcovi 1525 Kčs a zložila do depozita Štátneho notárstva v Čadci ďalších 1525 Kčs v prípade, že tieto veci nevydá žalobcovi do 15 dní od právoplatnosti rozsudku a ktorým konečne bolo žalovanej uložené nahradiť žalobcovi trovy konania v I. a II. stupni, bol porušený zákon.

Odôvodnenie:

Predovšetkým treba konštatovať, že krajský súd, ktorý rozhodoval vo veci samej a nezrušil podľa § 186 o. s. p. rozsudok okresného súdu, mal podľa § 185 ods. 1 o. s. p. rozhodnúť rozsudkom a nie uznesením.

Krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým bolo žalovanej uložené, aby vydala žalobcovi rôzne veci, beztoho, že by sa zaoberal tým, či je výrok rozsudku okresného súdu tak určitý a presný, aby bolo možné so zreteľom na ustanovenie § 434 o. s. p. navrhnúť podľa neho nariadenie exekúcie, ktorá by smerovala k vydaniu týchto vecí. Jednotlivé veci niesú v rozsudku popísané tak, aby ich bolo možno presne identifikovať a odlíšiť od iných vecí tohože druhu, lebo ja napr. žalovanej len všeobecne uložené, aby žalobcovi vydala kuchynské náčinie v cene 300 Kčs, beztoho, že by bolo uvedené, o aké veci ide. Stejne tak ostatné veci, napr. otoman, kredenc, nie sú z väčšej časti popísané tak, aby ich bolo možno presne odlíšiť.

Podľa § 152 ods. 2 obč. zák. požíva síce obdobnej ochrany ako vlastník i oprávnený držiteľ a tiež ten, kto je vôbec oprávnený mať vec u seba, žiadny zo súdov sa však bližšie nezaoberal otázkou aktívnej legitímácie a nevykonal pri najmenšom dôkaz spisom o prejednaní dedičstva po zomrelej manželke žalobcu, aby zistil, kto je jej dedičom, čo prináleží do dedičstva po nej a či a akým spôsobom bolo prejednanie dedičstva právoplatne skončené.

Pre žalobu, ktorou sa podľa § 152 ods. 1 a 2 obč. zák. domáha vlastník, príp. držiteľ vydania vecí, je základným predpokladom, aby žalobca preukázal, že je vlastníkom resp. oprávneným držiteľom vecí, o ktoré v konaní ide. Ani táto okolnosť nebola v doterajšom konaní náležite objasnená. Žiadny zo súdov neprihliadol predovšetkým k tomu, že jednotlivé veci neboli, ako už bolo uvedené, v žalobe náležite popísané. to malo vplyv nielen na určitosť rozsudového výroku, ale i na úplnosť zistenia skutkového stavu a na presvedčivosť rozhodnutia, nakoľko i výpovede svedkov, ktorí neboli vypočutí konkrétne k jednotlivým presne popísaným predmetom, zostali neurčité.

Mal teda krajský súd, keď už tak neučinil okresný súd hneď pri začatí konania, postarať sa predovšetkým o to, aby boli odstránené (§ 43 ods. 1 písm. d), § 45 o. s. p. a vady žaloby, ktoré spočívali najmä v tom, že jednotlivé veci neboli náležite popísané a že nebolo uvedené, za akých okolností a kedy ich žalobca a jeho zomrelá manželka nadobudli. K veci mal byť podrobne vypočutý i žalobca, vykonaný dôkaz spisom o prejednaní dedičstva a mali byť doplnené a spresnené výsluchy svedkov, ktorí už boli vypočutí okresným súdom. Pokiaľ sa súdy opreli o výpovede vypočutých svedkov, prehliadli, že svedkyňa A. K. iba všeobecne uviedla, že veci, o ktoré v tomto konaní ide, kúpil žalobca, svedok V. K. potom dokonca len to, že si myslí, že kredenc kúpil žalobca s manželkou a svedok V. M., že kredenci a celé zariadenie mal žalobca a jeho manželka v Karvinej ešte predtým, než sa žalovaná k nim nasťahovala. I keď tá skutočnosť, že by žalovaná poskytla peniaze na zakúpenie kredenca zo svojich prostriedkov, nestačila sama o sebe k tomu, aby z nej mohlo byť usudzované na jej vlastníctvo ku kredenci, je poukaz okresného súdu na to, že dvaja svedkovia nie sú hodnoverní, pretože sú v ich výpovediach „určité“ rozpory, nepresvedčivý, pretože nebolo uvedené, ktoré rozpory to sú. Žalovaná na túto skutočnosť v odvolaní upozorňovala a uvádzala i to, že výpoveď svedkyne A. K. je všeobecná a nekonkrétna, krajský súd sa však týmito námietkami vôbec nezaoberal. Súdy sa tiež nevyporiadali s výpoveďou svedkyne A. H., pokiaľ táto v súhlase s výpoveďou žalovanej potvrdila, že obraz a sochu kúpila žalovaná a priniesla ich do domácnosti žalobcu a svojej dcéry. Krajský súd sa potom nevysporiadal ani s tou námietkou žalovanej, že po smrti dcéry došlo medzi ňou a žalobcom k vyrovnaniu, podľa ktorého jej žalobca vydal jej veci, ona si ich odviezla, takže nemá vo svojom držení nič, čo by nebolo jej vlastníctvom.

Povinnosťou súdov tiež bolo, aby sa pokúsili (§ 75 o. s. p.) o to, aby účastníci vyrovnali svoje nároky pokonávkou vzhľadom na to, že účastníci sú zať a svokra, ktorí žili zrejme dlhšiu dobu v spoločnej domácnosti a snád i spoločne hospodárili, ďalej vzhľadom na povahu vecí, o ktoré v tomto konaní ide a k ich pravdepodobnej cene, a tiež na to, že žalovaná v konaní tvrdila, že i ona má nároky na

žalobcovi. Aby si zadovážili náležité podklady pre toto jednanie a vôbec pre náležité posúdenie žalobných nárokov, mal si krajský súd, keď sa tak nestalo už v konaní pred okresným súdom, zistiť i všetky skutočnosti závažné pre správny triedny rozbor veci. V tejto súvislosti sa mal zaoberať i námietkou žalovanej, že žalobca svoj zárobok prevažne prepíjal a manželke dával málo peňazí na domácnosť a že prepisoval i výplatné obálky. Bez významu by potom v tejto súvislosti nebol zrejme ani záznam v zápisnici o ústnom pojednávaní zo 17. 11. 1962, podľa ktorej predseda senátu okresného súdu zistil, keď chcel žalovaného vypočuť, že je opilý a z tohto dôvodu tiež zrejme od jeho výsluchu upustil.

Žalobca sa domáhal v žalobe rozhodnutia, ktorým by bola žalovaná uznaná povinnou vydať mu veci alebo mu zaplatiť určitú peňažitú čiastku a ďalšiu čiastku zložiť do depozita štátneho notárstva. Okresný súd rozhodol, že žalovaná je povinná veci žalobcovi vydať a v prípade, že tak v stanovenej lehote neučiní, že je povinná zaplatiť mu v ďalšej stanovenej lehote pod exekúciou určitú čiastku a tú istú čiastku zložiť do depozita. Rozhodol teda okresný súd tak, že žalobcovi priznal rozsudkom niečo iné, než bolo v žalobe žiadané. Krajský súd i v tomto smere potvrdil rozsudok okresného súdu, beztoho, že by k tejto skutočnosti prihliadol, beztoho, že by svoj výrok nejako odôvodnil a beztoho, že by sa vysporiadal námietkou žalovanej, že cena vecí v žalobe uvedená je premrštená.

Podľa § 149 ods. 1 o. s. p. má rozsudok vyčerpať celý predmet konania. Rozsah tohto predmetu konania je určený v prípadoch, že sa konanie zahajuje na návrh, týmto návrhom, z ktorého nesmie súdne rozhodnutie vybočiť, ak nemá porušiť zásadu, podľa ktorej nesmie súd vo svojom rozhodnutí ísť nad požiadavky strán. Táto zásada znamená, že súd môže rozhodnúť, či už kladne alebo záporne, iba o návrhu účastníkov, nemôže však o svojej újme tento návrh meniť alebo opravovať. (Komentár k obč. súd. poriadku diel I., str. 589.)

Žalobca sa domáhal toho, aby žalovaná bola uznaná povinnou vydať mu veci v návrhu rozsudku uvedené, alebo v tej istej lehote pod exekúciou mu zaplatiť určitú peňažitú čiastku a tú istú čiastku zložiť do depozita štátneho notárstva do dedičstva po jeho zomrelej manželke. Zo znenia tohto návrhu nie je celkom jasné, či žalobcovi išlo o tzv. alternatívu facultas, tj. o to, dať žalovanej možnosť, aby sa zbavila povinnosti, ktorá jej bola uložená rozsudkom, iným plnením, s ktorým by žalobca bol ochotný sa spokojiť na miesto pôvodného plnenia, alebo či snáď mu išlo o to, aby žalovaná v prípade, že by jej nebolo možné veci vydať, bola uznaná povinnou nahradiť mu ich peňažitú hodnotu.

Občiansky súdny poriadok nemá síce zvláštne ustanovenia o tzv. alternativa facultas, to však nevyučuje, aby taká možnosť bola podľa návrhu oprávneného v rozsudku vyslovená. Taká doložka, i keď je obsažená v rozhodovacom výroku, má však len povahu oznámenia navrhovateľovej ponuky, takže oprávnený by mohlo viesť exekúciu len pre plnenie, ktoré bolo predmetom tohto konania; dlžník by sa však mohol sprostíť záväzku plnenia predmetu, ku ktorého prijatiu na miesto pôvodného plnenia prejavil oprávnený ochotu, do tej doby, pokiaľ nebolo pôvodné plnenie vymožené celé. V takom prípade sa súd obmedzí iba na zistenie, či je zmena v plnení záväzku daná do dispozície účastníka, ktorý ju navrhuje a či jej nebráni ustanovenie § 36 obč. zák.; neskúma však – ako ostatne učinili i oba sudy v tomto konaní, beztoho, že by ovšem rozsudoch výrok štylizovali tak, aby zodpovedal alternatívnej možnosti – či je náhradné plnenie primerané. (Komentár k obč. súd. poriadku, diel I., str. 609.) V prípade však, že by sa žalobca domáhal náhradného plnenia v peniazoch pre prípad, že by pôvodné plnenie in natura nebolo možné, je ovšem povinnosťou súdov, aby skúmali nielen základ žalobného nároku, ale zaoberali sa i jeho výškou. To znamená, že by sa museli zaoberať i otázkou, či toto náhradné plnenie je primerané.

Bolo preto povinnosťou súdov, aby si predovšetkým zistili, o čo žalobcovi v tomto konaní išlo. Až by sa žalobca spresnil i v tomto smere žalobný návrh i po prípadnom doplnení konania, mohli i v tomto smere žalobný návrh náležite posúdiť.

Porušili teda oba súdy zákon v ustanoveniach § § 1 ods. 2, 7, 59, 88 ods. 2, § 93 o. s. p., ďalej v ustanoveniach § 149 ods. 1, § 157 písm. f) o. s. p. v spojení s ustanovením § 152 ods. 1 a 2 obč. zák.